

2017-2020: „Ponadnarodowe sieci organów administracji publicznej i ich wpływ na krajowy porządek prawny (na przykładzie sieci organów ochrony konkurencji)”; kierownik: dr Mateusz Błachucki

Streszczenie popularnonaukowe

Przedstawiany projekt badawczy ma na celu ustalenie charakteru prawnego i sklasyfikowanie ponadnarodowych sieci organów oraz wskazanie wpływu tych sieci na krajowy porządek prawny i polską administrację publiczną. Badania zawierają wszechstronną analizę nowego zjawiska w prawie administracyjnym jakim są ponadnarodowe sieci organów administracji oraz zbadanie ich wpływu na krajowy porządek prawny i praktykę administracyjną polskich organów administracji. Przeciętny obywatel postrzega administrację krajową i europejską lub międzynarodową jako oddzielne organizacje. Uznaje, że są one od siebie niezależne i jedynie od czasu do czasu współpracują ze sobą wykonując swoje kompetencje. Tymczasem taki prosty i zupełny rozdział administracji krajowej od europejskiej czy światowej daleki jest od rzeczywistości. W ciągu ostatnich dekad zaobserwować możemy, że krajowe organy administracji publicznej zaczynają tworzyć siatki powiązań z zagranicznymi i unijnymi organami administracji. Te powiązania przybierają często postać ponadnarodowych sieci organów administracji publicznej. Sieci te tworzą całą mozaikę rozwiązań prawnych i organizacyjnych. Obejmują one coraz to nowe obszary życia społecznego (np. ochrona konkurencji, ochrona konsumentów, energetyka, telekomunikacja, ochrona środowiska, ogólne bezpieczeństwo produktów, migracje, czy nawet ochrona danych osobowych). Obywatele często nie zdają sobie sprawy, że podejmowane przez organy administracji krajowej działania są wynikiem uzgodnień w ramach ponadnarodowych sieci organów. Wielość różnych sieci obejmujących coraz to nowe obszary regulacji i nowe organy administracji publicznej powoduje, że objęcie ich wszystkich jednocześnie badaniami byłoby ogromnie czasochłonne i wymagało zaangażowania bardzo dużego zespołu badawczego. Z tego powodu dla przeanalizowania funkcjonowania ponadnarodowych sieci organów administracji, jako przykład do badań wybrane zostały sieci organów ochrony konkurencji. Współpraca międzynarodowa organów ochrony rozwija się bardzo intensywnie, czemu towarzyszy wzrost ilości i znaczenia ponadnarodowych sieci, które tę współpracę animują. Ponadto prawo antymonopolowe uznawane jest za ten dział prawa, który w szczególny sposób rozwija się właśnie pod wpływem współpracy sieciowej.

Przedstawiana problematyka jest ważką naukowo oraz społecznie. Jednocześnie zauważalny jest brak dostatecznej refleksji naukowej w tym zakresie. Przykładowo dotychczasowe rozważania o współpracy pomiędzy organami administracji np. w formie porozumień administracyjnych są już niewystarczające dla opisu złożonych form współpracy międzynarodowej pomiędzy krajowymi organami ochrony konkurencji. Pojawiły się już pierwsze próby opisu tych zjawisk w literaturze polskiej, ale są one niezadowolające. Obserwując działania polskich organów administracji można wskazać, że ich dotychczasowa praktyka w zakresie przystępowania i uczestnictwa w ponadnarodowych sieciach naznaczona jest przypadkowością. Brak jest w bieżącej praktyce organów administracji długofalowych celów, którym współpraca ta ma służyć. Z tego względu brak jest także przemyślanej polityki wewnętrznej koordynującej uczestnictwo w tych sieciach przez pracowników urzędów. Co także istotne, brak jest też jakiegokolwiek refleksji ze strony naczelnych organów administracji, w jaki sposób należy kontrolować tę oddolną i niezależną międzynarodową aktywność polskich organów administracji publicznej.

Międzynarodowa współpraca polskich organów administracji może prowadzić do zagrożenia praw polskich obywateli. W polskim prawie brak jest gwarancji w zakresie przekazywania danych polskich podmiotów organom zagranicznym lub unijnym. Sfera ta jest zasadniczo nieregulowana. Wymiana informacji i dowodów w ramach ponadnarodowych sieci może stanowić istotne zagrożenie dla ochrony praw polskich obywateli oraz przedsiębiorców. Inne zagrożenia powinny być rozpatrywane w kontekście zmniejszenia transparentności funkcjonowania organów administracji publicznej w Polsce oraz zmniejszenia społecznej kontroli nad administracją publiczną. Przeniesienie aktywności oraz części procesu decyzyjnego na poziom unijny lub międzynarodowy przez organy administracji publicznej może pogłębić te zagrożenia. Podjęte badania powinny wskazać sposoby jak zapobiegać negatywnym skutkom tych zagrożeń. Przeprowadzone badania pozwolą na uwrażliwienie opinii społecznej na problematykę tworzenia się ponadnarodowych struktur administracyjnych pozostających w wielu obszarach poza kontrolą demokratycznie wybranych organów państwa polskiego. Jednocześnie należy podkreślić, że rozwój

ponadnarodowych sieci organów administracji może też prowadzić do korzyści po stronie podmiotów trzecich (spoza sfery administracji). Korzyści te są odczuwalne głównie przez polskich przedsiębiorców.

Efektom prowadzonych badań powinno być wszechstronne zanalizowanie zjawiska ponadnarodowych sieci organów administracji oraz wiążących się z tym korzyści i zagrożeń dla polskich obywateli i przedsiębiorców. Wypracowana zostanie definicja i klasyfikacja ponadnarodowych sieci organów administracji. Wytworzone zostaną również ramy analityczne, które powinny ułatwić dalsze badania tego zjawiska. Zidentyfikowane zostaną obszary wymagające dalszych pogłębionych badań. Na podstawie tych ustaleń zostaną sformułowane postulaty pod kątem polskiego ustawodawcy oraz właściwych naczelných organów administracji w celu przeprowadzenia pożądaných zmian legislacyjnych i administracyjnych.